

25

Kaupunkiympäristölautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Laura Korpisen ym. talousarvioaloitteesta koskien katu- jen ja jalkakäytävien talvikunnossapitoa

Pöydälle 03.09.2024

HEL 2024-006020 T 00 00 03

Lausuntoehdotus

Kaupunkiympäristölautakunta antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Talousarvioaloitteessa esitetään, että Helsinki varaa vuoden 2025 budjettiin riittävät varat katujen ja jalkakäytävien asialliseen talvikunnossapitoon, jotta lumet saadaan kuljetettua riipeästi kaduilta ja jalkakäytäviltä pois.

Ilmaston ja kaupunkirakenteen muutokset

Helsingin talviolosuhteet vaihtelevat voimakkaasti vuodesta toiseen, mikä vaikuttaa merkittävästi kaupungin infrastruktuurin toimivuuteen. Esimerkiksi runsas ja äkillinen lumisade voi vaikeuttaa huomattavasti liikenteen sujuvuutta.

Helsingissä katuja hoidetaan kunnossapitoluokituksen mukaisten laatuvaatimuksiin pohjautuen, mutta talvikunnossapitoon varattu määräraha on budjetoitu vuosien välisen vaihtelun vuoksi normaali talveen perustuen. Viimeisten 20 vuoden aikana talvien lumisuus ja niiden rankkuus ovat kasvaneet merkittävästi, erityisesti 2020-luvun runsaslumisten talvien myötä. Aiemmin normaalitalven aikana vastaanotettujen lumikuormien keskiarvona on pidetty 50 000 kuormaa, mutta nyt laskennallinen keskiarvo on noussut noin 100 000 kuormaan talvea kohden. Tämä tarkoittaa, että normaalitalvea varten budjetoitu määräraha talvikunnossapitoon on huomattavasti alijäämäinen (liite 4). Maksimaaliseen lumikertymään ei kannata sopimuksissa varautua, lauhoina talvina ylimääräisen kaluston kustannukset maksettaisiin turhaan.

Lisäksi kaupungin kasvu tuo talvikunnossapitoon lisäkustannuksia. Kaupunkirakenteen tiivistyessä hoidettavan pinta-alan ja lumen kuljetustarpeen kasvu nostavat kustannuksia, samalla kun lumenvastaanotopaikat vähenevät rakentamisen myötä. Tämä lisää talvikunnossapidon työmäärää, sillä kaduille satanut lumi on kuljetettava kauemmas, mikä kasvattaa kuljetusmatkoja ja -kustannuksia. Määrärahat eivät ole pysyneet näiden ilmiöiden tahdissa.

Talviaikaisia liikkumisen olosuhteita parannetaan

Kaupunkiympäristön toimiala on tehnyt talvikauden 2021 - 2022 jälkeen erilliset selvitykset talvikunnossapidon urakkasopimusten ohjaamisesta (liite 2) ja talvihoidon laadun parantamisen tarpeista ja mahdollisuuksista (liite 3). Näissä selvityksissä on toimenpiteet, joilla talviaikaisia liikkumisen olosuhteita pyritään parantamaan myös poikkeuksellisen runsaiden lumisateiden jälkeen. Ohjelmissa esitetyjä kustannusarvioita tarkennetaan vuosittain ja sovitetaan yhteen muiden ohjelmien kanssa. Talvihoidon toimenpideohjelma on ohjeistava kokoelma toimenpiteitä, joiden toteuttamiseen tarvitaan määrärahoja.

Talousarviossa tulisi varautua myös poikkeuksellisten talvien aiheuttamaan mahdolliseen noin 10 milj. euron vuotuisen lisämäärärahatarpeeseen.

Vuoden 2025 talvikunnossapidon lisämäärärahatarpeet

Lisämäärärahat, jotka tulisi sisällyttää vuoden 2025 budjettiin talvikunnossapidon laadun parantamiseksi:

a. Laatuason nosto, 1 400 000 euroa

Talvihoidon toimenpideohjelman mukaisena tavoitteena on tiukentaa talvikunnossapidon laatuvaatimuksia asuntokatuja ajoradoilla lyhentämällä toimenpideohjelmaa nykyisestä kolmesta vuorokaudesta 12 tuntiin Staran sopimuksen osalta. Lisäksi Staran sopimuksessa tavoitellaan, että kokoojakaduilla pyörävylien ja jalkakäytävien talvikunnossapito on suoritettu klo 7 mennessä.

b. Lumen merivastaanoton rajoitukset, 1 200 000 euroa

Ympäristöluvan vaatimusten mukaiset ympäristönsuojelutoimet nostavat kustannuksia.

Vuodesta 2024 lähtien Hernesaaren lumenvastaanottoa paikalle on asetettu uusia ehtoja, kuten yöllinen toimintakielto.

Kustannusten nousua syntyy, kun lunta joudutaan kuljettamaan Hernesaaren päiväsaikaan, jolloin vilkas liikenne pidentää merkittävästi kuljetusaikaa. Lumen kuormaaminen kaduilta on nopeinta ja tehokkainta yöllä, ja yöllinen poiskuljetus on välttämätöntä pääkatujen aamuksen käytön turvaamiseksi lumisateiden jälkeen. Lumen kuljettaminen kauempana sijaitseviin vastaanottoa paikkoihin lisää päästöjä ja kasvattaa vuosittaisia kuljetuskustannuksia pidempien matkojen vuoksi.

c. Lumilogistiikan muutokset, 1 400 000 euroa

Kaupunginhallituksen 9.10.2023 antaman ohjeistuksen mukaisesti kaupunkiympäristön toimiala edistää lumenhallinnan kehittämistä koskevaa hankekokonaisuutta, mikä tuo mukanaan käyttökustannuksia. Erityisesti uusien lumenvastaanottoaika- ja -rakenteiden sekä myös olemassa olevien paikoille vaadittavat suodatuslaitteet ja -rakenteet ja niiden ylläpito edellyttävät lisämäärärahoja.

-Ympäristönsuojelulain muutoksen odotetaan tulevan voimaan 1.3.2025, ja lumen osalta suoran kippauksen mereen on loputtava kahden vuoden siirtymäajan jälkeen, eli 1.3.2027 mennessä. Tämä edellyttää investointeja 2 - 3 sulatus- ja suodatuslaitteeseen. Vuodesta 2024 lähtien Hernesaaren lumenvastaanottoaika- ja -rakenteille on asetettu uusia ehtoja, kuten velvoite estää roskaantumisen leviäminen ja vuonna 2025 Hernesaaren vastaanottoaika- ja -rakenteiden ehtona on noudattaa 17 lupaehtoa, kuten kuplaverho roskaantumisen estämiseksi. Näiden ehtojen täyttäminen ja ylläpito tuovat lisäkustannuksia.

Lumenvastaanottoaika- ja -rakenteiden pyritään rahoittamaan lumenvastaanotto- maksuilla, joiden tarkistaminen tehdään ajoittain. Taksat perustuvat edellisten vuosien todellisiin kustannuksiin. Taksalle on syntynyt tarkistustarvetta yleisen kustannustason nousun myötä sekä jo tehtyjen ympäristönsuojelutoimenpiteiden kustannusten myötä. Ympäristönsuojelulain tiukentuessa sekä toteutettavaksi linjattujen investointitoimenpiteiden myötä kustannukset nousevat entisestään, joten käyttömäärärahoja on lisättävä.

d. Hiekoitussepin välivarastoinnin lupakäytännön muutos, 500 000 euroa

Liukkaudentorjuntaan käytetty kiviaines on sen käytöstä poiston jälkeen pääsääntöisesti jätettä (jäteluokka 20 03 03 katujen puhdistuksessa syntyvät jätteet), jonka käsittelyä (ml. välivarastointi) ohjaa jätelainsäädäntö.

Keväällä kaduilta poistettu käytetty hiekoitusseppi ja -hiekkavälivarastoidaan ennen niiden loppusijoitusta, ja uusia varastointipaikkoja etsitään lisää Helsingissä. Ympäristönsuojelulain ja jätelain noudattamisessa, varastointialueiden ympäristöluvan ja jätelain mukaisen rekisteröinnin tarpeesta, sekä millaisia paikkoja voidaan käyttää, jotta käytetyn hiekoitussepin ja -sepin varastointi täyttää jätelainsäädännön vaatimukset (JL 100 § ja jäteasetus 48 §).

Vuonna 2025 kaupunki ei todennäköisesti pysty järjestämään tarvittavaa tilaa käytetyn hiekoitussepin välivarastointiin. Tämän seurauksena sepeli joudutaan kuljettamaan suoraan kaatopaikoille, mikä aiheuttaa merkittäviä lisäkustannuksia sekä kuljetuksen että kaatopaikkamaksujen osalta.

Tällä hetkellä kaduilta kerätty hiekoitusseppi välivarastoidaan lumen vastaanottopaikoille sekä muille erikseen varatuille alueille, kunnes niiden sisältämät päästöt on tutkittu. Tutkimustulosten perusteella sepeliä käytetään yleensä rakennuskohteiden käyttömateriaalina.

e. Green Deal sitoumuksen aiheuttamat lisätyöt, 3 000 000 euroa

Helsingin strategian "Kunnianhimoista ilmastovastuuta" toteuttaminen edellyttää kansallisen GreenDeal-sopimuksen vaatimusten tehokasta täytäntöönpanoa. Green Deal -sopimuksen mukaisesti vuoden 2025 loppuun mennessä kaikkien hankintayksikön työmailla käytettävien työkoneiden ja työmaiden sisäisissä kuljetuksissa käytettävien ajoneuvojen on toimittava 100 prosenttisesti fossiilivapailta polttoaineilla, joista vähintään 20 prosenttia on sähköllä, biokaasulla tai vedyllä toimivia. Lisäksi kaikkien hankintayksikön työmaiden tulee olla fossiilivapaita.

Fossiilivapaustavoite koskee erityisesti Staran sopimuksia vuonna 2025, ja sitä sovelletaan muihin sopimuksiin selkeämmin viimeistään vuodesta 2027 alkaen, jolloin uudet sopimukset kilpailutetaan ja niihin sisällytetään sovitut ilmastotavoitteet.

Staran palvelusopimus ei ole myöskään sisältänyt Green Deal -sopimuksen välitavoitteita, jotka oli asetettu saavutettaviksi vuoden 2022 loppuun mennessä ja jotka tulevat vaatimuksiksi vuodelle 2025. Jotta Stara voi saavuttaa sekä aiemmat, että tulevat tiukemmat päästötavoitteet talvikunnossapidon osalta vuoden 2026 alussa alkavassa sopimuksessa, on tärkeää edistää asiaa ennakolta asettamalla kalustolle vaatimukset jo vuoden 2025 sopimuksessa fossiilivapaustavoitteiden saavuttamiseksi.

Staralle asetettaviin vaatimuksiin sisältyy muun muassa päästöttömän työmaan konseptin käyttöönotto ja siten fossiilivapaiden polttoaineiden käyttövaade työkoneiden päästöjen rajoittaminen vähintään Stage IV -tasolle sekä kuorma-autojen Euro VI -tasolle tai puhtaammille, edellyttäen että määräraha ilmastovastuun tilaamiseen myönnetään. Lisäksi määrärahojen puitteissa varmistettaisiin vuonna 2025 ennalta, että Stara pystyy täyttämään vuoden 2026 alussa voimaan astuvat tiukemmat vaatimukset sähkö-, biokaasu- tai vetyperustaisen kaluston osalta.

f. Omaisuuden arvon muutos, 500 000 euroa

Huonokuntoinen katurakenne vaikeuttaa talvikunnossapitoa, hidastaa työntekoa merkittävästi ja aiheuttaa lisäongelmia, kuten liukastumisia veden jäätyessä painanteisiin. Katurakenteen elinkaaren varmistaminen ja korjausvelan kasvun ehkäisy parantavat talvikunnossapidon laatua. Uudet katualueet, joissa on usein monitasoisempia ja haastavampia pintarakenteita, lisäävät talvikunnossapidon työmäärää ja siten myös määrärahan tarvetta. Kokonaiskustannusvaikutusten arvioidaan olevan viiden vuoden keskiarvon perusteella 500 000 euroa, ja määrärahan tarve kasvaa vuosittain.

Yhteenveto

Vuoden 2025 budjettiin tulisi varata 8 milj. euron lisärahoitus katujen talvikunnossapidon parantamiseen, lumen ripeämpään kaduilta poistamiseen sekä toiminnan ympäristövastuiden toteuttamiseen.

Esittelijän perustelut

Talousarvioaloite

Valtuutettu Tarja Korpinen ja 25 muuta valtuutettua ovat tehneet 24.4.2024 seuraavan talousarvioaloitteen:

”Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapito.

Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapito on ollut talven 2023-24 aikana heikkoa. Lumet on kerätty viiveellä tai ne on jätetty kasoiksi kadun varsille pitkiksi ajoiksi, mikä ei anna hyvää kuvaa pääkaupungin kyvyttöä huolehtia asioista. Huono talvikunnossapito on vaikeuttanut kaupunkilaisten ja vierailijoiden liikkumista. Busseilla on ollut vaikeuksia päästä liikkeelle pysäkeiltä, raitiovaunuja on suistunut kiskoilta ja asukaspysäköintipaikkaa on ollut hankala löytää. Ihmisiä on joutunut kaatumisten takia hoitoon. Katuja reunustaneet lumikasat ovat estäneet näkyvyyttä liikenteessä ja houkutelleet lapsia leikkimään katualueelle. Lunta on kasattu myös sade-/hulevesikaivojen päälle, jolloin sulamisvedet eivät ole päässeet viemäriin. Kadulle ja jalkakäytävillä muodostuneista lamikoista päätellen viemäriverkoston vetokykyä ei ole edes mitoitettu siihen, että lumet jätettäisiin nykyisessä määrin sulamaan kadunvarsille. Me allekirjoitetut valtuutetut esitämme, että Helsinki varaa vuoden 2025 budjettiin riittävät varat katujen ja jalkakäytävien asialliseen talvikunnossapitoon, jotta lumet saadaan kuljetettua ripeästi kaduilta ja jalkakäytäviltä pois.”

"Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapito

Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapito on ollut talven 2023-24 aikana heikkoa. Lumet on kerätty viiveellä tai ne on jätetty kasoiksi kadun varsille pitkiksi ajoiksi, mikä ei anna hyvää kuvaa pääkaupungin kyvyttöä huolehtia asioista. Huono talvikunnossapito on vaikeuttanut kaupunkilaisten ja vierailijoiden liikkumista. Busseilla on ollut vaikeuksia päästä liikkeelle pysäkeiltä, raitiovaunuja on suistunut kiskoilta ja asukaspysäköintipaikkaa on ollut hankala löytää. Ihmisiä on joutunut kaatumisten takia hoitoon. Katuja reunustaneet lumikasat ovat estäneet näkyvyyttä liikenteessä ja houkutelleet lapsia leikkimään katualueelle. Lunta on kasattu myös sade-/hulevesikaivojen päälle, jolloin sulamisvedet eivät ole päässeet viemäriin. Kadulle ja jalkakäytävälle muodostuneista lamikoista päätellen viemäriverkoston vetokykyä ei ole edes mitoitettu siihen, että lumet jätettäisiin nykyisessä määrin sulamaan kadunvarsille.

Me allekirjoitetut valtuutetut esitämme, että Helsinki varaa vuoden 2025 budjettiin riittävät varat katujen ja jalkakäytävien asialliseen talvikunnossapitoon, jotta lumet saadaan kuljetettua ripeästi kaduilta ja jalkakäytäviltä pois."

Lausuntopyyntö

Kaupunginkanslia on pyytänyt kaupunkiympäristölautakuntaa antamaan lausunnon kaupunginhallitukselle 10.9.2024 mennessä.

Esittelijä

kaupunkiympäristön toimialajohtaja
Ville Lehmuskoski

Lisätiedot

Tarja Myller, projektinjohtaja: 09 310 38538
tarja.myller(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Katujen ja jalkakäytävien talvikunnossapito
- 2 Urakkasopimustenhjaus, Talvihoito 2022
- 3 Talvihoidon laadun parantaminen 22062022
- 4 Helsingin lumenvastaanotto vuosina 2003-2023

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano